

POSTGUERRA: RESISTÈNCIA I EXILI

2. NARRATIVA DE LA RESISTÈNCIA

«Car sóc també molt covard i salvatge / i estimo a més amb un / desesperat dolor / aquesta meva pobra, / bruta, trista, dissortada pàtria.»

Salvador Espriu. «Assaig de càntic en el temple», dins *El caminant i el mur*

ETAPES DE LA RESISTÈNCIA

FOTO: Hans Gutmann

PRIMERA ETAPA

(1939-1946/7)

- Exili i centres culturals
- Esperança fal·laç en els aliats
- Moviment clandestí mínim

SEGONA ETAPA

1946/7-1959

- Es vol donar imatge d'obertura després de la IIGM: creix la producció interna (oficial i clandestina)
- Gran augment de producció cap als 45/50

ETAPA INICIAL

Del final de la Guerra Civil a la desfeta feixista europea

LA SITUACIÓ CULTURAL INICIAL AL RÈGIM

- **Traduccions** prohibides en català, només es poden representar **clàssics**

- **Edicions clandestines** amb peu d'impremta fals

- Creació de **revistes**: *Poesia* (1939-1945), *Ariel* (1946-1971), *Dau al set* (1948-1951), *Canigó* (1954), *Serra d'Or* (1959)

- **Grups clandestins**: "Miramar", "Amics de la poesia"

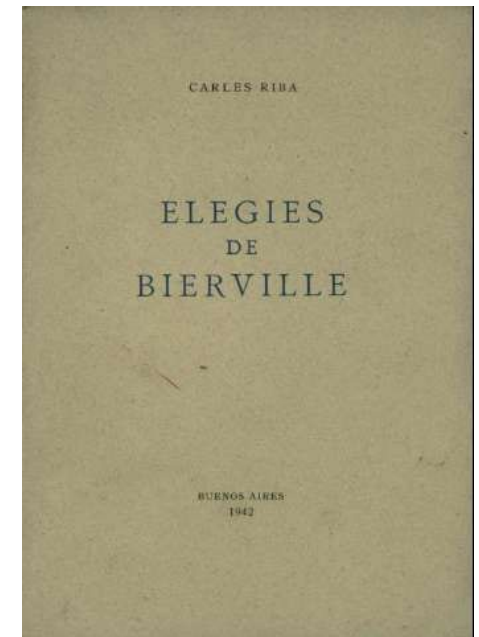
- **Represa de l'IEC** (1942): Puig i Cadafalch, Félix Millet

- **"Estudis Universitaris Catalans"**: una mena d'estudis "alternatius" als oficials (Ferran Soldevila, Joaquim Molas).

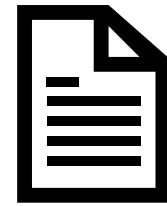

- **Premis**: creació i recuperació. Cantonigròs, Rosselló-Pòrcel, Salvat-Papasseit, Ossa menor

LA CLANDESTINITAT INICIAL: UN EXEMPLE

- Exemples com el del grup cultural **Miramar** (Maurici Serrahima), amb un centenar de socis
- Activitats com ara debats i cursets sobre llengua, literatura, art, història i geografia de Catalunya.
- Reunions clandestines i sense cap mena de publicitat (relació amb la Unió Excursionista de Catalunya)
- Van deixar d'actuar per la disjuntiva entre els socis partidaris de la resistència a ultrança i els partidaris d'aprofitar les escletxes que s'obrien en el règim franquista.

“Tres pioners de la represa cultural”

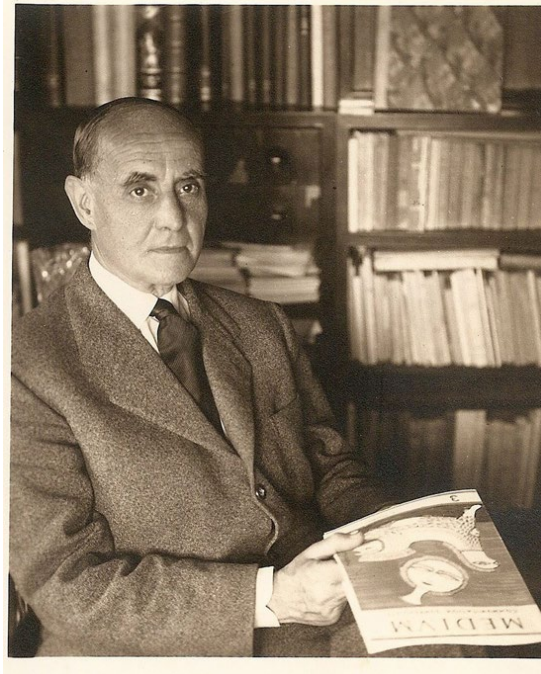
“L'EXILI INTERIOR”: ESCRIPTURA I REPRESSIÓ

MÀRIUS TORRES

SALVADOR ESPRIU

JV FOIX

JOAN VINYOLI

ROSA LEVERONI

- Diversos escriptors no van emprendre mai el camí de l'exili. Com en el cas dels que ho van fer, els motius i itineraris de cadascun poden ser molt variats.

ETAPA D'OBERTURA

El rentat d'imatge del franquisme davant la comunitat internacional

FOTO: Andreu Basté (Fons MAE). *Primera història d'Esther* dirigida per Ricard Salvat. Companyia: Escola d'Art Dramàtic Adrià Gual (EADAG). Teatre Romea, 27 d'octubre de 1962.

LA SITUACIÓ CULTURAL

- Manca de normalitat, però la literatura comença a ser **ofensiva** (no defensiva)

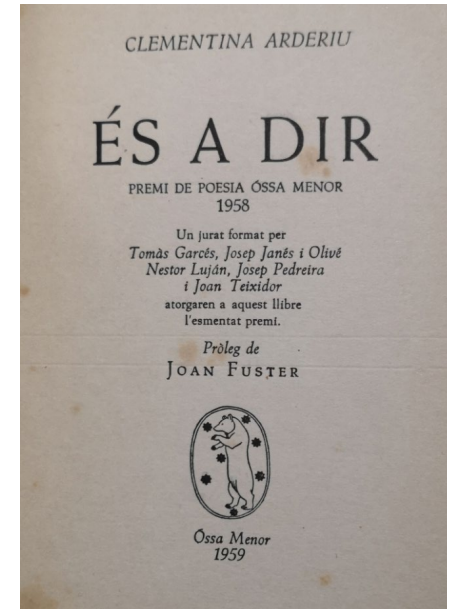
- **L'activitat augmenta** a l'interior i davalla a l'exili (però la **censura** continua)

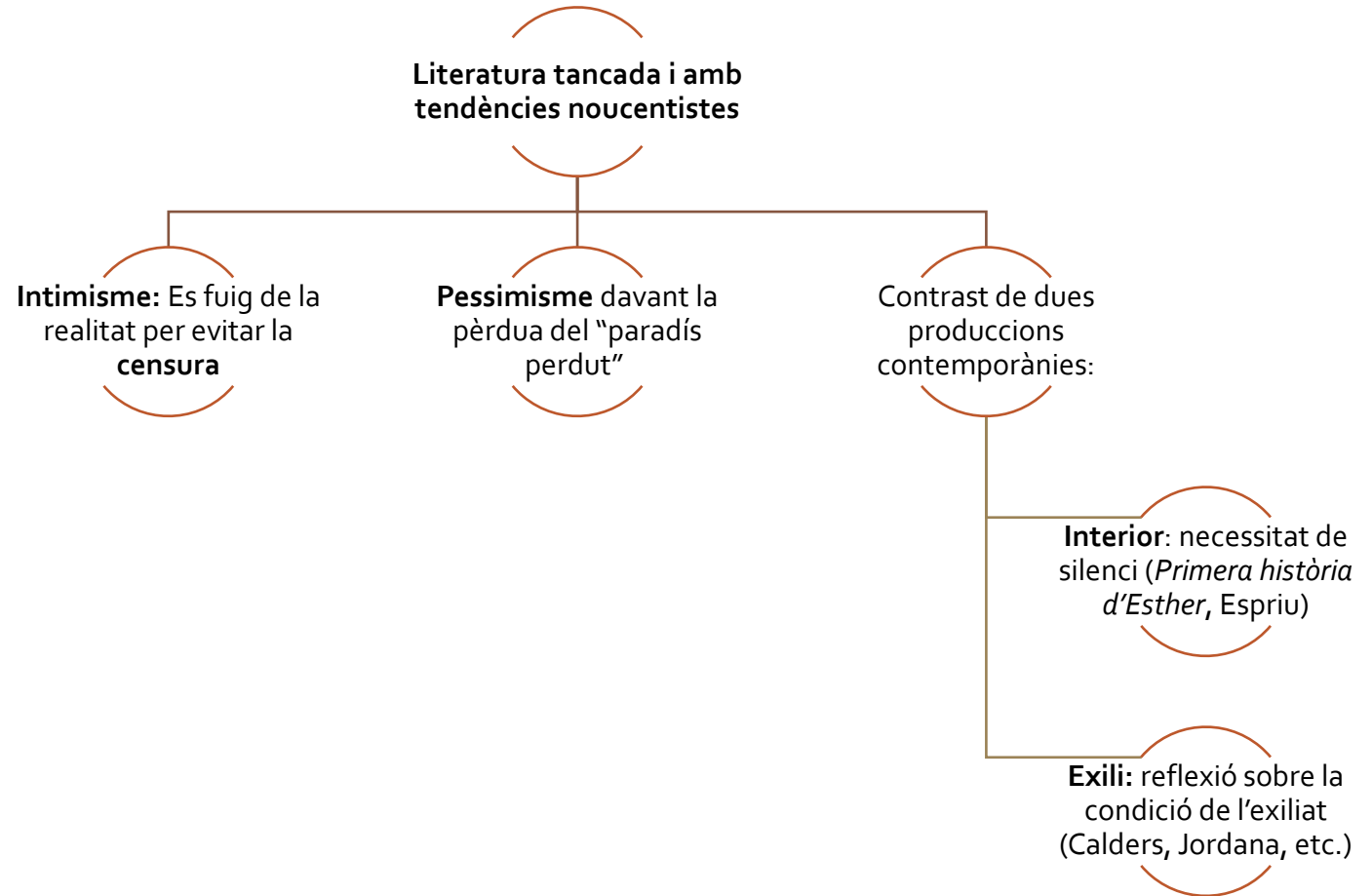
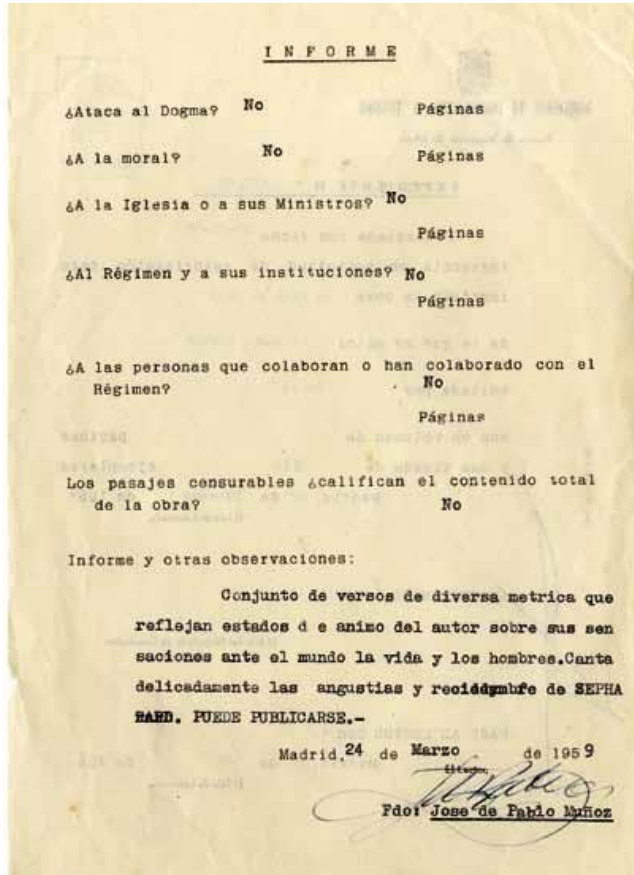
- **Iniciatives privades (ens públics prohibits):**
 - Editorials (46-47): Selecta, Barcino, Destino, Janés, Aimar, etc.
 - Represa de l'edició de clàssics: col·lecció "Els nostres clàssics" (47)
 - Col·leccions especialitzades: "El club dels Novel·listes", editorial Nova Terra (assaig)

- **Premis:** Joanot Martorell (1947-59), Biografia Aedos, Víctor Català de contes, Josep Yxart d'assaig. (cf. Premios Ciudad de Barcelona)

ESTÈTICA DE LA RESISTÈNCIA: EL PUNT DE PARTIDA

LA NARRATIVA DE RESISTÈNCIA: UNA EVOLUCIÓ

- !! No hi ha un mercat normal: és difícil "consumir" novel·la.

L'autor de l'interior té diverses opcions:

- Continuació de les tendències de preguerra: per exemple, novel·la psicològica (i.e., [Bearn o la sala de les nines](#), de Llorenç Villalonga).
- Pessimisme i solucions individuals passant per vies d'evasió.

A poc a poc es passa de la crisi existencial a quelcom més **realista**

- *Memòries* (1954, Sagarra), *Incerta glòria* (1956, Joan Sales), obres d'Agustí Calvet "Gaziel" als anys 50 (*Meditacions en el desert*).
- Popularització de Josep Pla (*El quadern gris*)

- Aparició d'autors joves: Manuel de Pedrolo, Joan Perucho, Maria Aurèlia Capmany
- Anys 50, obertura → universitaris, el **realisme històric**.

1918

8 de març - Com que hi ha tanta grippe, la de clausurar l'Universitat. D'ençà d'aquest fet germà i jo vivim a casa, a Palafrugell, amb la meua mare i dos estudiants desavagats. Al meu germà, li heu donat a jugar al foot. Ball - malgrat haver-li trencat el braç i una cama - el veig purament a les lletres. Ell fa la seva vida. ~~El~~ ~~de~~ ~~la~~ ~~seua~~ ~~vida~~.

Barcelona i menys l'Uni-

rad

a ta

mic

vid

mu

f

bs

ta

esta tan nervosa com sol l-

eu aquest país romés es cel

na de pesic i de la ven

an estat

CONTEXT: TENDÈNCIES MUNDIALS

- A Catalunya les noves tendències arriben amb molta dificultat.

Tendències realistes

Model kafkià

- Món absurd i desesperançat

Existencialisme

- Arriba pel sedàs francès: Sartre, Camus, Simone de Beauvoir.

Novel·la nord-americana

- Hemingway
- Influïda per Joyce i el cinema.

Nouveau roman

- A partir de 1953, amb la narrativa de Marguerite Duras.
- Reflexiona sobre el discurs i la novel·la.

TENDÈNCIES CATALANES: UN APUNT

TINO COSTA

traduït de l'espanyol per
VÍCTOR CRANER

FORN

- Tino Costa ([Juan Arbó](#)),
L'ambició d'Aleix ([Enric Valor](#))

Realisme a la
manera del XIX

Novel·la
psicològica

- Rodoreda i [Villalonga](#)
- Benguerel (*El testament*),
Tasis, Serraïma.

Tendències
catalanes

Novel·la
fantàstica
• reivindicació onírica
partint de la realitat.

- *Llibre de cavalleries*
([Perucho](#)), *Mites*, *El martell*
([Sarsanedas](#))

Novel·la
catòlica:
• inquietud
transcendental.

- [Incerta glòria](#) (Joan Sales), *El mar*
(Blai Bonet), *El testament*, *Els
fugitius* > *Els vençuts* (X. Benguerel)

Novel·la
existencialista:
• provinent de França.

- *Betúlia*, *Necessitem morir*
([Capmany](#)), Josep Iborra